

DET KONGELIGE
KULTURDEPARTEMENT

Statsråden

Stortingets president
Stortinget
0026 Oslo

Deres ref

Vår ref

Dato

16/4346-

23.05.2016

Svar på spørsmål til skriftlig besvarelse nr. 1083 fra stortingsrepresentant Ib Thomsen til skriftlig besvarelse – om radiodigitaliseringen

Jeg viser til brev 11. mai 2016 fra Stortingets president, vedlagt spørsmål nr. 1083 fra stortingsrepresentant Ib Thomsen til skriftlig besvarelse. Spørsmålet lyder:

Vil statsråden bidra til en utsettelse av stengingen av FM-nettet da det framgår av stortingsvedtakets innstilling (Innst. 329 S 2010-2011) at flertallet mener at det bør være en koordinering av overgangen til digitalradio med våre naboland, og vil statsråden ta ansvaret for de eventuelle konsekvenser en stenging av FM-nettet måtte få?

Svar:

Et bredt stortingsflertall bestående av alle partier med unntak av Frp, sluttet seg i 2011 til kriteriene for å digitalisere det riksdekkende radionettet. Aktørene har utvidet sitt radiotilbud med en rekke nye kanaler for å øke oppslutningen om digitalradio og påtatt seg store økonomiske forpliktelser i tillitt til at norske politikere står ved disse kriteriene. Lytterne har respondert med å kjøpe et stort antall digitalradioer og tatt i bruk det utvidede tilbudet. Radiolyttingen holder et høyt nivå og det norske radiomarkedet har en bedre utvikling enn i mange andre europeiske land.

Aktørene kunne ikke påtatt seg disse økonomiske forpliktelsene dersom digitaliseringen var avhengig av politiske prosesser i andre nordiske land og at markedsaktørene i andre land hadde samme gjennomføringsevne som de norske. Kriteriene for å digitalisere radionettet inneholder derfor ingen forutsetninger om at digitaliseringen skal avvendes inntil våre naboland har vedtatt samme dato for å digitalisere sine radionett. Av innstillingen fremgår det derimot at: "*K o m i t e e n vil understreke betydningen av at overgangen til digitalradio i*

størst mulig grad koordineres med våre nordiske naboland. Særlig gjelder dette Sverige og Danmark der felles språklig utgangspunkt gjør radiolytting relevant også over landegrensene. Den økte kapasiteten digitaliseringen gir vil gi nye muligheter for internordisk mediesamarbeid. "

Av dette forstår jeg at komitéen mente at det var ønskelig at overgangen til digitalradio i størst mulig grad burde koordineres med våre naboland og at begrunnelsen for dette hovedsakelig var mulighetene for internordisk samarbeid. Jeg viser til at Danmark er et av de europeiske landene som har kommet lengst i digitaliseringen. Danmark har besluttet at tidspunkt for slukking av FM-nettet vil besluttes når halvparten av radiolyttingen skjer digitalt. Danmark har allerede et landsdekkende DAB-dekning, og står foran en ytterlige utvidelse av DAB-tilbudet, i form av etablering av et nytt regionalt DAB-nett. Det er ikke riktig at Sverige har skrinlagt digitaliseringen slik enkelte har hevdet. Det som er riktig er at Sverige vil avvente utviklingen blant annet i Norge før det fattes et endelig vedtak om digitalisering. Sveriges digitaliseringsplan baserer seg derfor på at Norge skal digitalisere først. Med andre ord har Norge her tatt en lederrolle som følges med stor interesse i andre europeiske land. Forutsetningene for et internordisk samarbeid på programsiden vil derfor fortsatt være tilstede, selv om Norge er først i sporet.

Norge er først ute, men vi er slett ikke alene om å satse på DAB. Bak oss i løypa følger land som Storbritannia, Danmark, Tyskland, Italia, Sveits, Belgia, Nederland, Polen og Irland. Storbritannia er sammen med Sveits og Danmark blant landene som har kommet lengst i sine digitaliseringsplaner. I november 2015 besluttet Storbritannia og Tyskland å samarbeide for å sette fart på digitaliseringen av radiosektoren i Europa. Den britiske kulturminister Ed Vaizey, uttalte i den anledning følgende: *" UK listening figures show the future of radio is increasingly digital. It's reflected in the fact that more than three quarters of new cars now come with digital radio as standard. Listeners are already benefitting from a wide range of new digital radio services and significant improvements in reception quality, so the time is right for European governments to work together to accelerate the international adoption of digital radio"* Samtidig uttalte Dorothy Bär som er statssekretær ved det tyske samferdselsdepartementet følgende: *"Germany is fully committed to a digital future for radio. DAB+ offers significant benefits for listeners and broadcasters. We see particular advantages for motorists - with the potential for greatly enhanced free-to-air traffic information services. DAB+ is emerging as the future platform for radio in Europe. We are keen to work with other markets to help realise this vision."*

Det er derfor ikke grunnlag for stortingsrepresentantens påstand om at Norge er alene om å satse på DAB. Hovedårsaken til at Norge er først ute, skyldes at norsk topografi med dype fjorder, høye fjell og spredt bosettingsmønster gjør det spesielt dyrt å drifte det norske FM-nettet. Ifølge beregninger vil ekstrautgiftene til dobbeltdistribusjon i perioden 2017-2019 være på om lag 180 millioner 2015-kroner per år. Disse utgiftene vil kunne øke betydelig for perioden etter 2019 ettersom FM-nettet har behov for oppgradering og det må inngås nye transmisjonsavtaler. Ifølge beregninger som ble foretatt i 2011, vil kostnadene til nødvendig

vedlikehold av FM-nettet frem til 2031 kunne være like høye som kostnadene til å bygge ut et landsdekkende DAB-nett med plass til mange flere kanaler.

Når det gjelder påstandene om dårlig DAB-dekning viser jeg til at Nasjonal Kommunikasjonsmyndighet har konkludert med at befolkningsdekningen i NRKs DAB-nett er bedre enn dekningen P1 har i FM-nettet. I FM-nettet har P2 og P3 dårligere dekning enn P1. Fra 2017 vil alle NRKs 14 digitale radiokanaler ha like god dekning. I DAB-nettet vil derfor de som bor i de tynnest befolkede delene av landet ikke lenger bli avspist med en enkelt radiokanal, men ha glede av NRKs samlede radiotilbud. Nkom har videre konkludert med at befolkningsdekningen til det kommersielle DAB-nettet er bedre enn dekningen til Radio Norge i FM-nettet. I FM-nettet har P4 lavere dekning. I DAB-nettet vil den gode dekningen omfatte opp til 20 riksdekkende kommersielle kanaler

Lytternes høye forventninger til digitalradio og enkelte rapporter om manglende dekning, har ført til at NRK i løpet av 2016 vil fase inn et betydelig antall nye sendere som vil gjøre dekningen enda bedre. NRK vil dessuten fortløpende vurdere behovet for ytterligere sendere slik at NRKs DAB-nett får best mulig dekning. Det er korrekt at Nkoms dekningsvurderinger tar utgangspunkt i teoretiske modeller basert på internasjonale standarder. Nkom har imidlertid også foretatt dekningsmålinger i felt for å verifisere sine egne beregninger. Videre har NRK og Digitalradio Norge gjennomført en rekke kontrollmålinger av Nkoms beregninger. NRK og Digitalradio Norge rykker dessuten fortløpende ut og foretar kontrollmålinger ved klager på mottaksforholdene.

Dette viser at både myndighetene og aktørene tar klagen på manglende dekning på alvor. Digitalradio Norge melder for øvrig at mange av klagen skyldes brukerfeil. Dette er helt naturlig ved bruk av ny teknologi, men det bør ikke brukes som et påskudd for å kritisere DAB-nettet. For eksempel har enkelte ikke skudd på "service following" eller "DAB til DAB-link" som gjør at bilradioen automatisk følger frekvensen til den kanalen man lytter til. En annen feil er at man ikke har foretatt nytt kanalsøk etter at man har tatt med DAB-radioen på hytta. Videre vil bedre mottak kunne oppnås ved bruk av en ekstern antenne. Rapporter om dårlig dekning kan også skyldes at enkelte lyttere tror at de kommersielle kanalene skal ha like god dekning som NRKs kanaler og at de derfor klager når en kommersiell kanal faller ut. Det kan selvsagt også være forvirrende at 4 av 14 NRK-kanaler frem til 2017 distribueres i det kommersielle DAB-nettet og per i dag har dårligere dekning enn resten av NRK-kanalene. Fra 2017 vil imidlertid samtlige NRK-kanaler bli distribuert i Regionblokk, slik at hele NRKs radiotilbud vil ha like god dekning.

Digitalradiomeldingen la opp til en aktørstyrt prosess. Det sentrale for myndighetene har vært å legge til rette for digitaliseringen ved å oppstille kriterier for avvikling av FM-nettet, ikke å velge en bestemt digitalradioteknologi. Aktørene baserer seg ikke utelukkende på DAB, men benytter flere digitale distribusjonsplattformer. Radiokanalene er derfor også tilgjengelig over mobilt bredbånd, det digitale bakkenettet for TV, satellitt-TV og kabel-TV. Også lytterne står fritt til å bestemme hvilken digital radioteknologi de ønsker å benytte. Internettradio fungerer

for eksempel godt i private hjem. I bilen kan det fort bli dyrt å basere seg på mobilt bredbånd og dekningen er per i dag langt dårligere enn DAB-nettet. Det er derfor en fordel for lytterne at det i tillegg til mobilt bredbånd eksisterer et DAB-nett som dekker hele landet og der lytterne ikke må betale for å høre på radio.

Når det gjelder digitaliseringen av bilparken, viser undersøkelser foretatt av TNS Gallup at 3 av 10 har DAB i bilen. Seksti prosent av bileierne som ikke har DAB i dag, gir uttrykk for at de vil vente til FM-nettet slukkes med å installere DAB-radio. Dette stemmer godt med erfaringene fra digitaliseringen av bakkenettet for TV, hvor seerne ventet helt frem til slukking før digitalt mottaksutstyr ble kjøpt inn. Som kjent var digitaliseringen av bakkenettet for TV svært vellykket. Stortingsrepresentanten uttrykker i begrunnelsen til sitt spørsmål, også bekymring for utenlandske turister og yrkessjåfører. Dette fremstår som en litt konstruert problemstilling. For det første er det uklart hvor mange utenlandske turister og yrkessjåfører som egentlig hører på norskspråklig radio. I den grad utenlandske sjåfører lytter på norsk radio er det antakelig for å høre på musikk. Trafikkmeldinger på radio på norsk vil ha begrenset verdi for slike sjåfører. For det andre er det mulig å kjøpe enkle DAB-adaptere fra 700 kroner. For det tredje er det mulig å benytte mobilt bredbånd for å få tilgang til trafikkinformasjon på engelsk fra Vegvesenets nettsider.

Stortingsrepresentanten viser i begrunnelsen til sitt spørsmål til at DAB-radioers batterikapasitet svekker beredskapen. Jeg mener at DAB-nettet har betydelige beredskapsmessige fordeler sammenliknet med FM-nettet. For det første er DAB-nettet bygd opp slik at hver enkelt sender signalenes direkte. I FM-nettet mates signalene fra i underkant av 50 hovedsendere til et stort antall mindre sendere (repeatere). Dersom en hovedsender faller ut i FM-nettet, vil dette forplante seg til mindre sendere, slik at store områder kan bli uten radiosignaler. For det andre har NRKs DAB-nett bedre veidekning enn FM-nettet. For det tredje vil DAB fra 2017 være tilgjengelig i minst like mange tuneller som FM-nettet, men i motsetning til FM hvor kun en eller et fåtall kanaler formidles med trafikkmeldinger, vil samtlige DAB-kanaler kunne motta trafikkmeldinger i tunellene. For det fjerde er det installert nødstrømsystemer på en større del av DAB-nettet enn i FM-nettet. Den teknologiske utviklingen har også ført til at radio i dag kan mottas på flere digitale plattformer. NRKs DAB-nett gir videre dekning ut i havet minst 50 km fra land langs hele kysten. Når det gjelder batterikapasiteten vil de aller fleste DAB-radioer befinne seg i umiddelbar nærhet til en strømkilde. For øvrig bruker en DAB-radio betydelig mindre strøm enn en mobiltelefon som strømmer radio via mobilnettet.

Medhilsen

Linda Hofstad Helleland